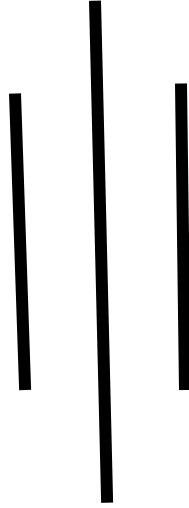

भूमे गाउँपालिका
गाउँसभा बैठकमा

गाउँपालिका अध्यक्ष श्री रामसुर बुढा मगरज्यूद्वारा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को

नीति तथा कार्यक्रम

भूमे गाउँपालिका
खाबाड-बगर, रुकुम (पूर्वी भाग)

९ आषाढ २०७८

गाउँपालिका उपाध्यक्षज्यू,

भूमे गाउँपालिका गाउँसभा सदस्यज्यूहरु,

राष्ट्रसेवक कर्मचारी, पत्रकार तथा यहाँ उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरु,

१. नेपालको संविधान बमोजिम गठित स्थानीय तहको रूपमा रहेको स्थानीय सरकारको तर्फबाट यस गरिमामय गाउँसभामा स्थानीय सरकार प्रमुखको हैसियतले पाँचौं पटक नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवको महसुस गरेको छु ।
२. संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल निर्माणका लागि नेपाली जनताले पटक-पटक गर्दै आएका ऐतिहासिक जनआन्दोलन, सशस्त्र आन्दोलन, माओवादी जनयुद्धको गौरवपूर्ण इतिहासलाई स्मरण गर्दै नेपालको सार्वभौमसत्ता, स्वाधीनता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय हित, स्वाभिमान, लोकतन्त्र र जनजीविकाका लागि भएका विभिन्न आन्दोलनहरुमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने महान वीर सहीद, घाइते, अपाङ्गहरुको त्याग र बलिदान तथा अग्रजहरुको योगदानको उच्च सम्मान प्रकट गर्दछु ।
३. गत आर्थिक वर्षदेखि विश्वप्यापी रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ का कारण सामाजिक जनजीवन, आर्थिक क्रियाकलापका साथै विकासका क्रियाकलापमा गम्भीर समस्या भोगनुपऱ्यो । नयाँ भेरिन्टसहितको कोभिड १९ का कारण त झन संक्रमण दर र मृत्युदर वृद्धि हुँदा आर्थिक, सामाजिक तथा मनौवैज्ञानिक रूपमा नागरिकहरु अझै त्रासदीपूर्ण वातावरणमा गुज्रिरहुनु परिरहेको छ । कोभिड १९ संक्रमण जोखिम न्यूनिकरण तथा रोकथामका लागि कार्ययोजना बमोजिम अगाडि बढ्न सहयोग गर्नुहुने देश विदेशमा रहनुभएका आम गाउँपालिकाबासी, अन्य महानुभावहरु, सञ्चार जगत,

विभिन्न संघसंस्था, संघ तथा प्रदेशमा प्रतिनिधित्व गर्नुहुने माननीय सदस्यज्यूहरु, जिल्लास्थित सरकारी कार्यालय, प्रदेश तथा नेपाल सरकारप्रति गाउँपालिका आभार समेत प्रकट गर्दछु । यस रोगको विरुद्धको लडाईंमा अग्रपङ्क्तिमा खटिनुभएका स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, जनप्रतिनिधि, अगुवा, बुद्धिजीवी र आम समुदायप्रति मेरो उच्च सम्मान छ। कोभिड १९ का कारण ज्याउन गुमाउनु हुने मृतकहरुप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली तथा संक्रमित सम्पूर्ण महानुभावहरुको शीघ्र स्वास्थ्य लाभको कामना समेत गर्दछु ।

४. कोभिड-१९ का कारण आम जनजीवन प्रभावित हुनुका साथै पालिकाको सार्वजनिक सेवा प्रवाह, विकास निर्माण कार्य र नियमित रूपमा सञ्चालन गर्नुपर्ने कार्यक्रमहरुमा प्रत्यक्ष रूपमा नकारात्मक असर पुगेको छ। बन्दाबन्दी र असहज जनजीवनले श्रम बजार, कृषि, साना उद्योग लगायतका क्षेत्रमा उत्पादन, आपूर्ति र वितरण प्रणालीमा गम्भीर प्रभाव परेको छ। जसका कारण आगामी दिन थप चुनौति उत्पन्न हुने र त्यसको सामनाका लागि थप तयारी गर्नुपर्ने देखिन्छ। महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि संघ सरकार र प्रदेश सरकार तथा अन्य क्षेत्रहरुबाट समेत कोभिड-१९ नियन्त्रणका लागि सहयोग प्राप्त भएको छ।

५. गाउँपालिकाले यस महामारी रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि साविकको प्रकोप व्यवस्थापन कोष खातामा आवश्यक स्रोत जुटाई सक्दो कार्य सम्पादन गरिरहेको व्यहोरा यस गरिमामय सभा समक्ष जानकारी गराउँदछु। कोभिड १९ विरुद्धको लडाईंमा अग्रभागमा रहेर अहोरात्र खट्ने स्वास्थ्यकर्मी, सुरक्षाकर्मी, जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुलाई धन्यवाद छ। यो महामारी नियन्त्रण र रोकथामका लागि गरिएको अपिललाई इमान्दारितापूर्वक पालना गरी सक्रियतापूर्वक सहयोग गर्नुहुने आम

गाउँपालिकाबासी, प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नुहुने राजनीतिक दल, संघसंस्था, निजी क्षेत्र, सहकारी क्षेत्र, सामुदायिक संघसंस्था, सञ्चार जगत सबैलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। कोभिड १९ नियन्त्रणमा आइ नसकेकाले आगामी दिनमा पनि यी र यस्ता कठिन परिस्थिति र महामारी विरुद्धको लडाईंमा यस्तै सहयोगको अपेक्षा गर्दछु।

६. कठिन परिस्थितिका बीचमा आम गाउँपालिकाबासीको मानव अधिकारको रक्षा गर्दै आर्थिक तथा सामाजिक विकासमार्फत जनजीवन सहज गराउने कार्यमा गाउँपालिका प्रतिवद्ध छ। आधारभूत शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी र सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणका अवसर उपलब्ध गराई सुरक्षित र सचेत एवं समुन्नत र सुसंस्कृत समाज निर्माण गर्न गाउँपालिका दृढ छ।
७. कोभिड-१९ का कारण जनजीवन प्रभावित हुनुका साथै गाउँपालिकाका समग्र क्षेत्र प्रभावित भएका छन्। यसको रोकथाम र नियन्त्रणका लागि सूचना तथा जानकारीहरूलाई नियमित अद्यावधिक गरी पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि प्रतिकार्य योजना बमोजिम कोभिड अस्थायी अस्पताल स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइएको छ। आइसोलेसन केन्द्र निर्माण, स्वास्थ्य सुरक्षा सामाग्री, आवश्यक औषधी तथा अन्य सामाग्रीको पूर्ण उपलब्धतामा जोड दिइएको छ।
८. जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारको हैसियतले नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरेको समाजवाद उन्मुख अर्थतन्त्र निर्माण र हामीले अपनाएको परिपूर्ण लोकतन्त्र बमोजिम जनआकांक्षा र आवश्यकतालाई सम्बोधन तथा लोकतन्त्रका लाभहरू वितरण गर्न भूमे गाउँपालिका जिम्मेवार र प्रतिवद्ध छ।

९. भूमे गाउँपालिकालाई नेपालका सबै स्थानीय तहहरूमध्येको विशेष र उदाहरणीय स्थानीय तहको रूपमा परिचित गराउनु हाम्रो जिम्मेवारी र चुनौति हामी बीचमा छ। गाउँपालिकाको समृद्धि र समुन्नतिको लागि एकीकृत गुरुयोजनाले निर्दिष्ट गरेको दीर्घकालीन सौँच, लक्ष्य र उद्देश्य प्राप्तिसमा स्थानीय सरकार प्रतिबद्ध र केन्द्रित छ।
१०. नयाँ भेरियन्टको कोभिड १९ रोकथाम तथा नियन्त्रणका लागि भूमे २ काँक्रीमा स्थापना गरिएको ५० बेड क्षमताको क्वारेन्टाइन भवनलाई अक्सिजन, आवश्यक उपचार औषधी तथा सामाग्री र चिकित्सकसहितको आइसोलेसन सेन्टरको रूपमा सञ्चालनमा ल्याई संक्रमितहरूको उपचार समेत गरिँदै आएको छ।
११. कोभिड १९ सँग लड्न आवश्यक पर्ने अक्सिजन लगायत स्वास्थ्य सामाग्रीहरूको अभाव हुन नदिन अधिकतम लगानी, जनशक्ति परिचालन, समन्वय र सहकार्यमा पालिकाको क्षमताले भ्याएसम्म कुनै पनि कसर बाँकी राखिएको छैन।
१२. सीमित स्रोत र जनशक्ति उपलब्धताका बाबजुद पनि सन्तोषजनक कार्यसम्पादन भइरहेको छ। गुणस्तरीय सेवा प्रवाह, भ्रष्टाचार नियन्त्रण, सचेत समाज निर्माण, विकासको छनौट, कार्यान्वयन र वितरण लगायत हरेक तहमा हरेकको अर्थपूर्ण सहभागिता र सुशासन प्रवर्द्धनमा यो पालिका प्रतिबद्ध छ।
१३. स्थानीय सरकारको स्थापना पश्चात संघात्मक शासन व्यवस्था मार्फत नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको गाउँ गाउँमा सिंहदरबारको अवधारणालाई मूर्तरूप दिने चुनौति र अवसर हाम्रो काँधमा आएसँगै स्थानीय सरकारको हैसियतमा स्थानीय शासन सञ्चालन र व्यवस्थापनको चार वर्षको अनुभव प्राप्त भएको छ। अन्यौलताको यो छोटो अवधिमा पनि संविधान प्रदत्त अधिकार क्षेत्रको प्रयोग गर्दै नेपाल सरकारले लिएको सुखी नेपाली समृद्ध नेपाल नारा र प्रदेश सरकारले लिएको समृद्ध प्रदेश, खुशी जनता

नारालाई सार्थक बनाउन तथा स्थानीय सरकारकोतर्फबाट समृद्ध र समुन्नत गाउँपालिका निर्माण गर्न महत्वकाङ्क्षी र दूरगामी लक्ष्यसहितको योजनाको सुरुवात भई कार्यान्वयनको दिशातर्फ अग्रसर छौं।

१४. यो अवधिमा आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार तथा संस्थागत संरचना निर्माणमा क्षेत्रगत रूपमा आधार तय भएका छन्। ढिलै भए पनि गाउँपालिकाको प्रथम आवधिक योजना तर्जुमाको अन्तिम चरणमा छ। पूर्वाधार विकासतर्फ सडकलाई मुख्य सडक, चक्र सडक र सहायक सडकमा विभाजन गरी संघ तथा प्रदेश सरकारसँगको समन्वयमा समेत करिब ९० प्रतिशत वस्तीहरू सडक सञ्जालमा जोडिएका छन्।
१५. विगतमा जनशक्ति अभावमा कार्यसम्पादन गर्न असहज भैरहेको अवस्थामा हाल पूर्ण पदपूर्ति नभए पनि लोकसेवा आयोगबाट सिफारिस भई विषयगत शाखा र प्राविधिकतर्फका कर्मचारीहरूको पदपूर्ति भएको छ। उपलब्ध जनशक्तिलाई दक्ष, सीपयुक्त र कार्यजिम्मेवारीप्रति समर्पित बनाउनु अबको चुनौति रहेको छ।
१६. शासकीय प्रबन्ध, सेवा प्रवाह र विकास निर्माणका लागि स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी र क्षेत्राधिकारभित्र रही ऐन, नियम, निर्देशिका, कार्यविधि तयार भएका छन्। अबको बाटो तिनको प्रभावकारी कार्यान्वयन महत्वपूर्ण हुनेछ।
१७. नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त सशर्त तथा विशेष अनुदानमा सञ्चालित आयोजना तथा कार्यक्रमले पालिकाबासीको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको माध्यमबाट जीवनस्तर माथि उकास्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने विश्वास लिएको छु।

१८. जिल्लाको साझा सरोकार, अन्तरपालिका समन्वय र सहकार्य तथा आपसी एकतालाई मजबुट पार्ने खालका साझा सरोकारका आयोजनाहरू पहिचान भई जिल्लास्तरको कार्ययोजना समेत तयार भएको छ ।
१९. विविध क्षेत्रगत योजना र उपलब्धिका साथै विगत वर्षहरूको तुलनामा चालु आर्थिक वर्षमा समग्र क्षेत्रमा सकारात्मक ढङ्गले अघि बढिरहेको अवस्थामा नयाँ भेरियन्टको कोभिड-१९ महामारीको चपेटामा पर्दा समग्र वार्षिक प्रगति गत वर्ष झैं अपेक्षाकृत नहुने संकेत देखिएको छ। यस महामारीले हामी सामू समस्याका साथै सिकाई र अवसर पनि सृजना गरेको छ। विगतको अनुभव र सिकाई, वर्तमानको आधार र उत्प्रेरणाले भविष्य सुनौलो बनाउन सहयोगी हुने विश्वास मैले लिएको छु।

उपस्थित सभाका सदस्यज्यूहरू एवं आम गाउँपालिकाबासी आमाबुवा तथा दाजुभाई दिदी बहिनीहरू,

अब म नेपाल सरकारको राष्ट्रिय आकांक्षा, प्रदेश सरकारको दीर्घकालीन सौँच, दिगो विकासका लक्ष्यका साथै गाउँपालिकाको सौँच र वर्तमान परिस्थितिलाई ध्यानमा राखी आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय सभा समक्ष प्रस्तुत गर्दछु।

२०. हाल महामारीको रूपमा फैलिरहेको नयाँ भेरियन्टको कोभिड-१९ बाट पालिकालाई सुरक्षित राख्न विशेष सजगता अपनाई कोभिड अस्थायी अस्पतालको सुदृढीकरण, औषधी, उपकरण, द्रुत टिम, स्वास्थ्यकर्मीको पर्याप्त व्यवस्था तथा परिचालन गरी आम गाउँपालिकाबासीको स्वास्थ्य सुरक्षामा विशेष जोड दिइनेछ। यसका लागि कोभिड-१९ नियन्त्रण कार्य योजना पुनरावलोकन र पुनःप्राथमिकीकरण गरी संस्थागत प्रणाली थप सुदृढीकरणका साथै योजनावद्ध तरिकाले कार्यान्वयन गरिनेछ।

२१. कोभिड-१९ का कारण प्रभावित श्रम बजार र उत्पादनलाई जोड दिन श्रमिक, साना किसान, असहाय व्यक्ति, गरिब तथा विपन्न वर्गका परिवारलाई लक्षित गरी स्वास्थ्य, शिक्षा, सीप विकास तालिम र रोजगारी एवं आय आर्जनसम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। मौसमी उत्पादनमा हास आई खाद्यान्न अभाव हुने परिवारको सूची तयार गरी क्रयशक्ति भएकालाई सहूलियतमा र अति विपन्न घरपरिवारलाई खाद्यवस्तु राहत, खाद्यका लागि काम जस्ता सामाजिक संरक्षणात्मक कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
२२. वैदेशिक मुलुकबाट फर्किएका युवा लक्षित रोजगार कार्यक्रम ल्याइनेछ। गाउँपालिकाबाट सञ्चालन हुने विकास निर्माणका आयोजनाहरुमा अधिकतम् स्थानीय श्रम र सीपमा जोड दिइनेछ। शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि लगायतका कोभिड-१९ ले प्रभावित क्षेत्र लक्षित क्षेत्रगत कार्यक्रम ल्याइनेछ।
२३. कोभिड-१९ र प्राकृतिक प्रकोपका कारण राहत, उदार तथा जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रकोप व्यवस्थापन कोषलाई वृद्धि गरिनेछ। खोज, उद्धार, राहत, पुनर्स्थापना कार्यलाई व्यवस्थित गर्न पालिका तथा समुदायस्तरसम्म द्रुत प्रतिकार्य टोलीलाई आवश्यक सामग्री सहित तयारी अवस्थामा राखिनुका साथै विपद् व्यवस्थापन सूचना केन्द्रको रूपमा स्थानीय आपतकालीन केन्द्रलाई सुदृढ गरी सञ्चालन गरिनेछ।
२४. गुणस्तरीय स्वास्थ्य, शिक्षा, खानेपानी तथा सरसफाई जस्ता आधारभूत सेवामा सबैको समतामूलक पहुँच हुने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। संघ तथा प्रदेश सरकारले लिएको स्वास्थ्य सम्बन्धि नीतिलाई स्थानीयकरण गर्दै क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम, परिवार कल्याण कार्यक्रम, एकीकृत बाल स्वास्थ्य तथा पोषण कार्यक्रम, महमारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम, राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा तथा सूचना, उपचारात्मक सेवा, नर्सिङ

तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम जस्ता निरोधात्मक, उपचारात्मक र प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरूलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाइनेछ।

२५. आम नागरिकको आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा सहज पहुँचको अधिकारको सुनिश्चितताका लागि गुणस्तरीय स्वास्थ्य सम्बन्धी उपचारात्मक, निरोधात्मक र प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र अन्य सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ।
२६. ग्रामीण क्षेत्रमा लुप्त रोगहरूको पहिचान र निदानका लागि विशेषज्ञ सहितको स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन र स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। स्वास्थ्य संस्थाहरूको सुदृढीकरणका लागि सर्जिकल सामग्री, औषधी तथा पूर्वाधारको आवश्यक व्यवस्थाका साथै स्वास्थ्यकर्मीहरूको दक्षताका लागि आवश्यक तालिमको व्यवस्था गरिनेछ।
२७. पोषण प्रवर्द्धन तथा संस्थागत सुत्केरी सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन पोषण झोला कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। संस्थागत सुत्केरी सेवामा सुविधा विस्तार गरी प्रभावकारी बनाउन सुत्केरी भान्सा घर नभएका स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी भान्सा घर निर्माण गरिनेछ।
२८. नेपाल सरकारको विशेष अनुदानमा नमूना पोषण टोलका लागि सघन पोषण कार्यक्रम, पोषण आत्मनिर्भरताका लागि घरघरमा करेसाबारी निर्माण अनुदान, हरेक घर दश फलफूल विरुवा रोपन कार्यक्रम सञ्चालन गरी पोषणमा उल्लेख्य सुधार ल्याइनेछ।
२९. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको सहज पहुँचका लागि पालिका अस्पतालमा हालको सेवामा यू.एस.जी. एक्स-रे सेवा सञ्चालन गरिनेछ। सबै स्वास्थ्य संस्थाबाट परिवार योजनाका पाँचवटै अस्थायी विधिहरू सर्वसुलभ तरिकाले सेवा प्रदान गरी प्रभावकारी सेवाको सुनिश्चितता गरिनेछ।

३०. गर्भवती र सुत्केरी आमाको मृत्युदरलाई शून्य पार्न विगमा अपनाइएको नीति तथा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै प्रसूति चेकजाँच र रेफरका लागि निःशुल्क एम्बुलेन्स सेवा र पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३१. स्वास्थ्य संस्थाहरुमार्फत प्रवाह हुने सेवाहरुलाई सबैको सहज पहुँच, अधिकतम जानकारी र अभिलेखीकरण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनलाई जोड दिइनेछ। महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र आमा समूह मार्फत गाउँ टोलसम्म स्वास्थ्य सेवा र परामर्श सम्बन्धी कार्यक्रमलाई विस्तार गरी अभिलेखीकरण र प्रोत्साहन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
३२. वृहत्तर यौनिकता तथा प्रजनन स्वास्थ्य शिक्षालाई विद्यालयस्तरमा लैजानका लागि स्थानीय पाठ्यक्रममा समेत समावेश गरेर अध्ययन अध्यापनको व्यवस्था मिलाइनेछ। किशोरकिशोरीहरुको जीवनउपयोगी सीप विकासका लागि विद्यालयस्तरमा सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३३. गाउँपालिकालाई पूर्ण खोपयुक्त दिगोपना, मातृ तथा शिशु मृत्युदरलाई शून्यमा झार्न विभिन्न निकायहरुसँगको सहकार्यमा कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ। किशोर किशोरीहरुको प्रजनन स्वास्थ्य सेवा, सूचनामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुमा किशोर किशोरीमैत्री स्वास्थ्य सेवा तथा विद्यालयहरुमा सूचना केन्द्र स्थापनालाई प्राथमिकता दिइनेछ।
३४. कोभिड-१९ का कारण प्रभावित शिक्षण सिकाईलाई नयाँ वैकल्पिक विधिद्वारा परिपूर्ति गर्न वैकल्पिक माध्यमबाट शिक्षण सामग्री निर्माण गरी यो महामारीको प्रभाव नहटेसम्मका लागि वैकल्पिक शिक्षण कार्यक्रम अगाडि बढाइनेछ।

उपस्थित गाउँसभा सदस्यज्यूहरु,

३५. सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न विद्यालय तथा शिक्षक लक्षित दण्ड र पुरस्कारको नीति अवलम्बन गर्ने गरी भूमे गाउँपालिकाको शैक्षिक क्षेत्र विकास सौचपत्र प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिनेछ। विद्यालयको प्रशासकीय र व्यवस्थापकीय सुधारका लागि नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धतिको विकास गरी विद्यालय शिक्षा सुधार परियोजनालाई व्यवस्थित गरी कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ। शैक्षिक गुणस्तरमा उल्लेख्य योगदान गर्ने शिक्षक तथा विद्यालयलाई पुरस्कृत गरिनेछ।
३६. दक्ष समर्पित जनशक्ति विकासका लागि शिक्षामा बालमैत्री र प्रविधिमैत्री शिक्षाका लागि नमूना विद्यालय निर्माण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। माध्यमिक विद्यालयहरूमा गुणस्तर कायम गरी प्राविधिक कक्षाहरू संचालनका लागि आवश्यक पहल र व्यवस्था गरिनेछ।
३७. दृढ इच्छाशक्ति हुँदा हुँदै आर्थिक अभावका कारण पनि व्यवसायिक उच्च शिक्षा हासिल गर्ने अवसरबाट बञ्चिति व्यहोर्नुपरेका मेधावी विद्यार्थीहरूलाई उच्च प्राविधिक र व्यवसायिक शिक्षा हासिल गर्नका लागि शैक्षिक ऋणलाई निरन्तरता दिइनेछ।
३८. सामुदायिक विद्यालयहरूमा आवश्यक दरबन्दी नभई आम जनतामा पर्न गएको भार, शिक्षक अपुग भएर आवश्यक न्यूनतम् पाठ्यघण्टा समेत नपुग्ने अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै आवश्यकता र औचित्यताका आधारमा स्वयंसेवा कार्यक्रमबाट स्वयंसेवक शिक्षक कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
३९. शिक्षक-विद्यार्थीहरूको क्षमता विकास तथा प्रस्फुटनमा टेवा पुऱ्याउने खालका अन्तरक्रिया, कार्यक्रम तथा तालिमहरूको आयोजनाका साथै शैक्षिक मेलाको आयोजना, नियमित प्र.अ. बैठक, अन्तरविद्यालय अवलोकन भ्रमणको व्यवस्था गरिनेछ।

४०. शैक्षिक गुणस्तरमा शिक्षकको गुणस्तर र क्षमतालाई केन्द्रविन्दुमा राखी निर्माण भएको शैक्षिक तालिम केन्द्रलाई अन्तर सरकार, साझेदार निकायसँगको समन्वय र सहकार्यमा ICT, नविनतम प्रविधि तथा शिक्षण सिकाई सीप सम्बन्धि तालिम सञ्चालन गरिनेछ।
४१. विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरणका लागि विद्यालय भौतिक पूर्वाधार, दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, निःशुल्क पाठ्यपुस्तक तथा सरसफाई सामग्री वितरण, छात्राहरूका लागि निःशुल्क स्यानिटरी प्याड व्यवस्थापन, अनौपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
४२. गुणस्तरीय विद्यालय, शिक्षक तथा सिकाइ केन्द्रहरूलाई प्रोत्साहन र पुरस्कारको व्यवस्थाका साथै गुणस्तरहीन संस्थाले निश्चित समयभित्र सुधार गर्न नसक्ने र न्यूनतम विद्यालय संख्या नहुने विद्यालयलाई कक्षा घटुवा, अन्यमा समाहित गर्ने तथा अनुदानको कटौती गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
४३. स्थानीयस्तरमा उपलब्ध सामग्रीहरूको अधिकतम उपयोग गरी शिक्षण सिकाई सामग्री निर्माण तथा क्षमता विकास सम्बन्धी कार्यशाला सञ्चालन गरिनेछ। स्थानीय पाठ्यक्रमलाई आगामी आर्थिक वर्षको शैक्षिक सत्रदेखि क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ।
४४. शहिद परिवार, अनाथ, अभिभावकविहिन बालबालिकाहरूलाई शहिद बासुस्मृति जनवादी विद्यालयको भवनमा आवासीय पठनपाठन र शहिद बासु स्मृति नमूना आधारभूत विद्यालय दिवा कक्षा अध्ययनका लागि व्यवस्था गरी विगतको जनवादी विद्यालयलाई नयाँ ढङ्गले सञ्चालन तथा संग्रहालयको रूपमा विकास गरिनेछ।

४५. विद्यार्थीहरूलाई बाल्यकालदेखि नै व्यवसायिक सीप विकास कार्यक्रम, विद्यालय उपस्थिति प्रोत्साहन पुरस्कार, उत्कृष्ट शिक्षक, उत्कृष्ट विद्यालय पुरस्कार कार्यक्रम ल्याइनेछ।
४६. रनिङ शिल्डमा स्थानीय साझेदारी गरी खेलकूद प्रतियोगिताद्वारा बालबालिकाको शारीरिक तथा संवेगात्मक विकासमा टेवा पुऱ्याइनेछ।

गाउँसभा सदस्यज्यूहरू,

४७. भूमे गाउँपालिकाको प्रमुख आधारको रूपमा रहेको कृषि क्षेत्रको सुधारका लागि कृषिमा विविधिकरण, व्यवसायिकरण, आधुनिकीकरण जस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। अनुदानमा उन्नत बीउ, रैथाने बीउ, तरकारी किट बीऊ, कृषि औजार, यन्त्र तथा प्रविधिहरू उपलब्ध गराइनेछ। नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा कृषक दर्ता गरी किसान सूचीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिनेछ।
४८. “घर-घरमा करेसाबारी: कृषक रोजगारी” को मूल नारा अनुरूप एक घर एक करेसाबारी कार्यक्रम मार्फत कृषि र पोषणलाई सँगसँगै जोड दिनुका साथै हरेक वडामा सामूहिक तरकारी खेती, फलफूल खेती सञ्चालन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
४९. बाँझो र पाखो जग्गालाई अधिकतम उपयोग गर्ने नीति बमोजिम भूमि बैंक स्थापना गरी कृषि र वन विकास कार्यक्रममार्फत स्वदेशमै श्रम र स्वदेशमै लगानीको अवसर सिर्जना गरिनेछ।
५०. अर्ग्यानिक उत्पादन: भूमेको पहिचान भन्ने मूल नारालाई सार्थकता दिन प्राङ्गारिक मल निर्माणलाई व्यवस्थित र व्यवसायिकता विकास गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।

५१. आर्थिक तथा सामाजिक रूपले पछि परेका वर्ग केन्द्रित कृषक कार्यक्रम अन्तर्गत शत प्रतिशत अनुदानको व्यवस्था गरिनुका साथै आफूले खाई बिक्री गर्ने अवस्थामा त्यस्ता कृषकहरूको कृषि उपज सम्बन्धित वडा वा सहकारी संस्थामार्फत खरिद गरिदिने व्यवस्था मिलाइनेछ। पशु तथा बाली बीमा कार्यक्रममा कृषकको पहुँच सुनिश्चितका लागि आवश्यक पहलकदमी बढाइनेछ।
५२. खाद्य सुरक्षा र खाद्य सम्प्रभूता सुनिश्चित गर्न खाद्य सम्प्रभूता सम्बन्धी कानून तर्जुमा गरी उत्पादक र उपभोक्ताको अधिकार सुरक्षित गरिनेछ। स्थानीय उत्पादनलाई प्रवर्द्धन तथा संरक्षण गर्न कोदो, फापर, कागुनो, चिनो, कालो धान जस्ता स्थानीय महत्वका लोपोन्मुख बालीहरू उत्पादन गरी आफूले उपभोगपछि बिक्री गरेमा कृषि उपज संकलन केन्द्रमार्फत खरिद गरी बजार मूल्यको ५०% थप प्रोत्साहन अनुदान दिने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिइनेछ।
५३. खाबाड र चुनबाडमा निर्मित कृषि उपज संकलन केन्द्रमा थप व्यवस्थापन गरी कृषि उपजलाई वस्तु तथा मुद्रा विनिमयको आधारमा खरिद गरी संकलन, भण्डारण, वितरण र बजारीकरण गर्न सहकारीमार्फत सञ्चालन गरिनेछ र खाबाडबगरमा प्रदेश सरकारको सहयोगमा बनेको कृषि सहकारी बजार सञ्चालनमा ल्याइनेछ।
५४. गरिबी निवारण कोषद्वारा प्रवर्द्धित घुम्ती कोषहरूलाई साना सहकारीमा परिणत गरी पूँजी परिचालन र सदुपयोगको व्यवस्था मिलाइनेछ। सहकारी क्षेत्रको क्षमता विकासका लागि प्राविधिक तथा वस्तुगत सहयोगको कार्यक्रम ल्याइनेछ।
५५. कृषितर्फ प्राविधिक जनशक्ति थप गरी “एक गाउँ एक प्राविधिक” कार्यक्रमलाई थप व्यवस्थित गरी प्रभावकारी ढङ्गले कार्यान्वयनमा जनशक्ति व्यवस्था गरिनेछ। माटो

परीक्षणबाट प्राप्त नतिजा र सुझावका आधारमा माटो सुहाउँदो बाली लगाउने कार्यलाई अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ।

५६. प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनामार्फत राष्ट्रिय तथा स्थानीय महत्वका खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा टेवा पुऱ्याउने बाली वस्तुको साना व्यवसायिक उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
५७. कृषि पेशालाई सम्मानजनक पेशाका रूपमा विकास गर्न तथा व्यवसायिक कृषि पेशामा आकर्षण गर्न उकृष्ट कृषक छनौट गरी वार्षिक रूपमा वडास्तर तथा पालिकास्तरमा पुरस्कृत गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।
५८. गाउँपालिकामा कृषकका अनुभव आदान प्रदान र छलफल चौतारीको रूपमा विकास गर्न गाउँपालिकास्तरीय अगुवा कृषक सञ्जाल गठन गरी कृषि सामाग्री र सूचनामूलक सामाग्रीहरुको व्यवस्था गरी कृषक अनुभव आदानप्रदान कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।
५९. उत्पादन, आय आर्जन, बाली विकास, व्यवसायिकरण जस्ता विषयमा कृषक क्षमता अभिवृद्धिका लागि व्यवहारिक र उद्यमशीलता केन्द्रित तालिम, रेडियो शिक्षा कार्यक्रम, कृषक भ्रमण, स्थलगत अवलोकन जस्ता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। इच्छुक अनुभवी कृषकहरुलाई आवश्यकतानुसार हरित स्वयंसेवकको रूपमा परिचालन गरिनेछ।
६०. कृषि क्षेत्रको क्षेत्रगत योजना तर्जुमा गरी सबै वडा र टोलका उत्पादनको पहिचान गरेर वडामा कृषि पहिचान कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ। सबै वडाहरुमा नगदे बालीमा आधारित आलु, सिमी, भटमास, लसुन लगायत तरकारी खेती तथा कागती, केरा, ओखर, नास्पति लगायत अन्य फलफूल तथा जडिबुटी खेतीको प्रवर्द्धनका लागि

उपयुक्त स्थानमा कृषि उपकेन्द्र तथा बागवानी केन्द्रको स्थापना गरी कृषि पर्यटनमा जोड दिइनेछ। त्यसका लागि उत्पादन समूहहरूलाई निश्चित बिउ र बजारसम्म पुऱ्याउनका लागि ढुवानी अनुदानको व्यवस्था गरिनेछ। गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका जडिबुटीहरूको पहिचान गरी जडीबुटीमा आधारित उद्योग स्थापनाको लागि पहलकदमी अगाडि बढाइनेछ।

६१. मारिड कृषि अनुसन्धान केन्द्रलाई नयाँ प्रजातिको विरुवा परीक्षण स्थल तथा कृषि अनुसन्धानका लागि प्रयोगशाला स्थापना र सामूहिक खेती प्रणालीको नमूनाको रूपमा विकास गरी कृषि उद्योग र कृषि पर्यटनको नमूनाको रूपमा विकास गरिनेछ। प्राकृतिक सौन्दर्य समेत भएकाले अनुसन्धानमूलक पर्यटन र उत्पादन प्रवर्द्धनका लागि निर्मित अतिथिगृहलाई व्यवस्थित रूपमा सञ्चालनमा ल्याइनेछ। मारिडमा सिंचाई, विद्युत र इन्टरनेट सेवा विस्तार गरिनेछ।
६२. हरेक वडाका टोल टोलमा स्थानीय हावापानी अनुकूल फलफूलका बोट विरुवा रोपन कार्यक्रम अभियानको रूपमा निरन्तर सञ्चालन गरिनेछ। वृक्षारोपन रोजगार प्रवर्द्धन, विरुवा सुरक्षा तथा संरक्षण कार्यक्रम ल्याइनेछ। मध्यम प्रविधियुक्त बहुउद्देश्यीय फलफूल नर्सरी स्थापनामार्फत फलफूल उत्पादन र विकासको कार्यक्रम ल्याइनेछ।
६३. अण्डा, मासु र दूधमा आत्मनिर्भर हुन पशुजन्य उत्पादन प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्दै सम्भावित क्षेत्रहरूमा नमूना भेडा फर्म, बाखा फर्म, कुखुरा फर्म, बंगुर फर्म, गाइ/भैंसी फर्म हरूलाई प्रोत्साहन गर्ने खालका नमूना कार्यक्रमहरू नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा अन्य स्थानीय सरकार र निकायहरूसँग समेतको सहकार्यमा सञ्चालन गरिनेछ। पशु स्वास्थ्य र नियमन, प्रजनन र प्रसार कार्यक्रमलाई नियमित रूपमा बढावा दिइनेछ।

६४. पशु नस्ल सुधार, उन्नत पशु व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्नुका साथै नस्ल सुधारका लागि कृत्रिम प्रजनन केन्द्र स्थापना गरिनेछ। बङ्गुरको साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकास कार्यक्रम सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइनेछ। तरकारी बाली पकेट, मसला तथा कृषि बाली पकेट कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
६५. व्यवसायिक पशुपालनका लागि भकारो सुधार, आहारको सुधार र कृषकको समय बचतका लागि प्रत्येक वडामा नेपियर घाँस स्रोत केन्द्र, गाउँ गाउँमा हिउँदे एवं वर्षे घाँसबाली र डाले घाँस किम्बुको कटिङ नर्सरी स्थापनाका साथै पोषणयुक्त पशु आहार निर्माण सम्बन्धि तालिम प्रदान गरिनेछ।
६६. निजी वन व्यवस्थापन, कबुलियती वन प्रवर्द्धन, वनजङ्गल संरक्षण, बाँझो जग्गामा वृक्षारोपन जस्ता कार्यक्रममा जोड दिँदै नेपाल सरकारसँगको सहकार्यमा समृद्धि र वन कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइनेछ । सबैभन्दा बढी वृक्षारोपन गर्ने र सबैभन्दा बढी विरुवा संरक्षण गर्ने व्यक्तिलाई हरियाली दूतको रूपमा पुरस्कृत गरिनेछ ।
६७. हरित करिडोर विकास गर्न पुष्पलाल मध्यपहाडी लोकमार्ग लगायत राष्ट्रिय राजमार्ग र स्थानीय सडकहरूमा वृक्षारोपन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।

गाउँसभा सदस्यज्यूहरू,

६८. व्यवसायिक सीप विकासमार्फत् पालिकामा पहिचान भएका उद्यमीहरूलाई प्राविधिक सहयोग तथा उद्यम विकास मोडेलमा नयाँ लघु उद्यमी सिर्जना गरिनेछ। नयाँ लघु उद्यमीहरूको आवश्यकता र पहिचानका आधारमा सीप विकास तालिम प्रदान गरी सम्भाव्य उत्पादनका लागि प्रविधि हस्तान्तरण गरिनेछ। अति गरिब परिवारका लागि साझा सुविधा केन्द्र स्थापना गरिनेछ ।

६९. स्थानीय उद्योग क्षेत्रको प्रवर्द्धन गरी रोजगारी सृजना र स्वावलम्बनमा जोड दिइनेछ। जसका लागि बाह्य लगानी आकर्षण गर्न आवश्यक नीतिगत तथा प्रशासनिक योजना ल्याइनेछ। लक्षित वर्ग तथा समुदायमा रहेका परम्परागत कुटिर उद्योगहरूलाई समूहमा सञ्चालनमा लिई आधुनिकीकरणतर्फ जोड दिइनेछ ।
७०. पर्यटन क्षेत्रलाई तुलनात्मक लाभका क्षेत्र अन्तर्गत अर्थतन्त्रको प्रमुख आधारको रूपमा विकास गर्न पर्यटन क्षेत्रको क्षेत्रगत योजना तर्जुमा गरिनेछ। ग्रामीण पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्न होमस्टे सञ्चालन सहजीकरण तथा प्रवर्द्धन कार्यक्रम ल्याइनेछ।
७१. प्राकृतिक, ऐतिहासिक र सांस्कृतिक तथा युद्ध पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि भाषा, कला, संस्कृतिको पहिचान, अध्ययन, संवर्द्धन, संरक्षण, विकास र प्रचारप्रसारका साथै आवश्यक पूर्वाधार विकासमा जोड दिईनेछ।
७२. गुरुयोजनालाई मूर्तरूप दिनका लागि सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको भूमिकालाई अझ प्रभावकारी बनाउन साझेदारी सम्बन्धी नीति ल्याइनेछ। गाउँपालिकाको आत्मनिर्भरता उन्मुखका लागि साझेदारी लगानी र राजश्व तथा कर प्रशासनलाई समेत प्रमुख आधारको रूपमा लिइनेछ। गाउँपालिकामा महत्वपूर्ण पूर्वाधार निर्माण तथा सामाजिक विकासका लागि स्रोत जुटाउन र प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि छुट्टै संस्थान स्थापनाका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।
७३. पालिकावासीको जीवनस्तर उकास्ने र गाउँपालिकको आन्तरिक आय वृद्धि गर्ने खालका आयोजनाहरू पहिचान गरी क्रमशः कार्यान्वयनमा प्राथमिकता दिइनेछ ।
७४. सबै पेशा व्यवसायलाई करको दायरामा समेटिनेछ। पहिचान भएका राजश्वका श्रोत, दायरा र दर अनुसार राजश्व प्राप्त गर्न प्रभावकारी व्यवस्था गरिनेछ। राजश्व र कर प्रशासन सम्बन्धी नीतिलाई प्रभावकारी ढङ्गले कार्यान्वयन गरी लक्ष्य अनुसार वा

सोभन्दा बढी राजश्व संकलन गर्ने वडा तथा कार्यालयलाई बजेट विनियोजनमा सूचकको रूपमा निरन्तरता आगामी आर्थिक वर्षमा पनि निरन्तरता दिइनेछ।

उपस्थित गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू

७५. नमूना सरसफाइयुक्त गाउँपालिका निर्माण गर्ने प्रतिवद्धता अनुरूप भूमे गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी कार्ययोजना सघन रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ। सफा र हरियाली: समृद्ध भूमे नारालाई सार्थक तुल्याउन प्लाष्टिकमुक्त टोल, भकारो सुधार, सुधारिएको चुल्हो, एक घर एक धारा, एक घर दश फलफूल विरुवा, एक घर एक शौचालय, भान्छा सरसफाई कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।
७६. सफा, सुरक्षित र स्वस्थ खानेपानीमा सबै पालिकाबासीको सहज पहुँच विस्तार गर्न वास योजना बमोजिम खानेपानी आयोजना विस्तारलाई अगाडि बढाइनेछ। ब्रिटिश गोर्खा वेलफेरको सहयोगमा वडा नं ३ र ७ का खानेपानी आयोजना सञ्चालन गरिनेछ।
७७. पूर्ण सरसफाइयुक्त वडा घोषणाका लागि सरसफाई कार्ययोजना कार्यान्वयनमा दण्ड र पुरस्कारको नीति कार्यान्वयनका साथै सरसफाई सम्बन्धी योजना तथा बजेट विनियोजनमा समेत प्राथमिकता दिइनेछ।
७८. नमूना गाउँ टोलहरूमा प्लाष्टिकमुक्त क्षेत्र घोषणा गर्नुका साथै सरसफाई सम्बन्धी नीति र आचारसंहिता पालना नगर्ने व्यक्ति, समूह, टोललाई कानून बमोजिम कारबाहीको दायरामा लिइनेछ। टोल विकास संस्था गठनलाई प्रवर्द्धन गरी टोलस्तरमा सरसफाई, जनचेतनामूलक कार्यक्रममा परिचालन गरिनेछ।

७९. सामूहिक झारा प्रथाबाट स्थानीय विकास निर्माण गर्ने गाउँटोललाई प्रोत्साहन गरी उत्कृष्ट गाउँ/समुदायको रूपमा पुरस्कृत गरिनेछ। स्थानीय भाषा, कला, संस्कृतिको पहिचान, अध्ययन, संवर्द्धन, संरक्षण, विकास र प्रचारप्रसारका लागि परम्परागत भाषा, कला संस्कृति संरक्षण तथा संवर्द्धनका लागि साँस्कृतिक प्रतियोगिता, सामाग्री खरिद तथा संरक्षण, आदिवासी जनजाति संग्रहालय भवन निर्माण जस्ता कार्य अगाडि बढाइनेछ।
८०. गाउँपालिकाको नीति निर्माण र विकास कार्यक्रममा युवा मण्डलको सदुपयोग गर्ने उद्देश्यले युवा विकास केन्द्रको नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था भएको छ। जुनसुकै क्षेत्रले युवा तथा खेलकूद लक्षित कार्यक्रमहरू युवा विकास केन्द्रसँगको सहकार्यमा मात्र सञ्चालन गर्ने नीति ल्याइनेछ।
८१. नीति तथा योजना तर्जुमा, विकास गतिविधि, ज्ञान सीप आदान प्रदान तथा हस्तान्तरणमा स्वयंसेवी युवा शक्तिलाई अधिकतम परिचालन गरिनेछ। युवा तथा खेलकूद विकासका लागि खेलकूद पूर्वाधार निर्माण, व्यवसायिक खेलकूद तालिम, खेल तथा खेलाडी आदानप्रदान कार्यक्रम ल्याइनेछ।
८२. युवा सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्क अनुसार युवाहरूको रुचि अनुसार उद्यमशिलता, स्वरोजगार र आय आर्जनमा केन्द्रित गर्न छोटो अवधिको तालिम तथा कामको आवद्धताको अवसर निर्माण गरिनेछ। युवा उद्यम कार्यक्रम, युवा क्लब गठन तथा नमूना युवा संसद अभ्यास कार्यक्रम, युवा प्रतिभा पहिचान र प्रोत्साहन कार्यक्रम, सामाजिक जागरण, रूपान्तरण र समृद्धिका लागि युवा परिचालन कार्यक्रम, युवा परामर्श कार्यक्रम जस्ता युवा लक्षित कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ।

८३. ज्ञान सीप भएर पनि बेरोजगार बस्नु परेका बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमले निर्दिष्ट गरे बमोजिम एक आर्थिक वर्षमा न्यूनतम् १०० दिन बराबरको रोजगारीमा सहभागी गराउन नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय सरकारको साझेदारीमा आयोजना सञ्चालन गरी कोही व्यक्ति पनि बेरोजगार नहुने अवस्थाको सृजना गरिनेछ।
८४. रोजगार सेवा केन्द्रमार्फत वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरुलाई स्थानीयस्तरमै उनीहरुको सीप र क्षमता अनुसारको रोजगारीको अवसर सृजना गर्न र वैदेशिक रोजगारमा जान चाहने व्यक्तिले थप जानकारी लिन वैदेशिक रोजगार सञ्जाल गठन गरी रोजगार सूचना केन्द्रको रूपमा समेत विकास गरिनेछ।

गाउँसभा सदस्यज्यूहरु,

८५. नेपालको संविधानले व्यवस्था गरेको लक्षित वर्गको हकहितको सुनिश्चित गर्दै लैङ्गिक समता र समानता, सशक्तीकरण, मूलप्रवाहीकरण र अर्थपूर्ण सहभागिता वृद्धि गर्ने नीतिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। लघुउद्यम तथा सीप विकास सम्बन्धी कार्यक्रमहरुमा लक्षित वर्ग, क्षेत्र, समुदायको सहभागितालाई पहिलो प्राथमिकतामा राखिनेछ।
८६. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सुनिश्चितताका लागि बजेट तथा योजना तर्जुमामा प्रतिशत निर्धारण गरेर अनिवार्य लक्षित वर्ग योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ। त्यस्ता कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा लक्षित वर्ग अधिकतम प्रत्यक्ष लाभान्वित हुने गरी कार्यान्वयनको व्यवस्था मिलाइनेछ।
८७. महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, ज्येष्ठ नागरिक, यौनिक तथा लैङ्गिक अल्पसंख्यक व्यक्तिहरुको तथ्याङ्क संकलन तथा अद्यावधिक गरी योजना तथा कार्यक्रम

ल्याइनेछ । लैङ्गिक हिंसा तथा लिङ्गको आधारमा गरिने भेदभावलाई शून्यमा झारिनेछ ।
लैङ्गिक हिंसामा परेका व्यक्तिहरुको उद्धार, राहत तथा पुनर्स्थापनाका लागि लैङ्गिक
हिंसा निवारण कोष, सामाजिक समावेशीकरण डेस्कलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन
गरिनेछ ।

८८. बालबालिकाको हकहित संरक्षणका साथै शारीरिक, मानसिक तथा संवेगात्मक लगायत
हरेक क्षेत्रमा क्षमता विकासका लागि हरेक चरणमा अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चित
गरिने छ ।

८९. विपद् जोखिम न्यूनिकरणका लागि स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना
बमोजिमका योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन तथा समुदायस्तरमा स्वयंसेवक जनशक्ति
उत्पादन तथा परिचालन गरिनेछ । विपद्मा हुन सक्ने लैङ्गिक हिंसालाई ध्यानमा
राखेर सचेतनामूलक सन्देश, सूचना सामग्रीहरु स्थानीय भाषामा समेत सम्प्रेषण
गरिनेछ ।

९०. समाजमा रहेका बालश्रम, बालविवाह, बहुविवाह, दाइजो/दहेज, बोक्सी, छाउपडी
जस्ता कुरीति, कुप्रथा, लैङ्गिक हिंसा, मानव बेचबिखन तथा ओसारपसार विरुद्ध
सचेतनामूलक कार्यक्रम तथा अभियान सञ्चालन गरिनेछ । महिला विकास कार्यक्रमद्वारा
प्रवर्द्धित महिला सहकारी संस्थाहरुको सुदृढीकरण एवं पालिकास्तरीय महिला
सञ्चाललाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।

९१. पालिकास्तरमा ज्येष्ठ नागरिक मञ्च, अपाङ्ग संरक्षण समिति, बाल सञ्चाल, महिला
सञ्चाल, उपेक्षित उत्पीडित वर्ग उत्थान सञ्चाल गठन गरी उनीहरुको व्यक्तित्व विकास,
नेतृत्व विकास र क्षमता विकास जस्ता कार्यक्रमहरु ल्याइनेछ ।

९२. गरिबीको रेखामूनि रहेका जनसंख्या, गरिबीको गहनता, विषमता अध्ययन र विश्लेषण गरी आवश्यक कदम चालन सम्बन्धित विषयगत निकायसँगको परामर्शमा आवश्यक कार्ययोजना बनाई लागू गरिनेछ।
९३. कमजोर आर्थिक अवस्था भएका व्यक्ति, जनयुद्धका घाइते, अपाङ्ग र शहिद परिवारहरूलाई आवश्यक सहायता कोषबाट उपचार तथा राहत सहयोग कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ। सेवा प्रवाहका क्रममा अतिविपन्न, अशक्त, ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई प्रमाणपत्रका आधारमा सेवा शुल्क वापतको कुनै पनि रकम नलिने विगतको नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ।
९४. उत्पीडित, उपेक्षित दलित समुदायको सशक्तिकरण र क्षमता विकासको लागि अन्य निकायहरूसँगको साझेदारीमा रेडियो कार्यक्रम र विशेष कार्यक्रम बनाई सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालयहरूसँगको साझेदारीमा दलित समुदायले परम्परादेखि अवलम्बन गर्दै आएका पेशाहरूलाई व्यवसायीकरण गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ। सामाजिक रूपमा बहिष्करण र बञ्चितकरणमा परेका व्यक्तिहरूलाई मापदण्ड बमोजिम सामाजिक संरक्षण तथा सुरक्षाको कार्यक्रम ल्याइनेछ।
९५. गाउँपालिकाको सडक गुरुयोजनालाई अन्तिम रूप दिइनेछ। अन्तर जिल्ला, अन्तर गाउँपालिका, अन्तर वडा र अन्तर गाउँटोलसम्म सडक सञ्जालको सुनिश्चित गरी चालु आर्थिक वर्षमा अधिकांश गाउँहरू ग्रामीण सडक सञ्जालले जोडिएका छन्। आगामी आर्थिक वर्षभित्रमा गाउँपालिकाका सबै टोललाई सडक सञ्जालमा जोडिनेछ। ट्र्याक खोलिएका सडकहरूमा स्तरोन्नतिका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरिनेछ। सडक यातायातलाई बाह्रै महिना निरन्तर सुचारु गर्न आवश्यक व्यवस्था र पहल गरिनेछ।

९६. भौतिक पूर्वाधार निर्माणका लागि अनुमानयोग्य र प्रभावकारी योजनाका लागि पूर्वाधार विकास गुरुयोजना, वस्ती विकास योजना, विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन, वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदनलाई जोड दिइनेछ।
९७. झोलुङ्गे पुल क्षेत्रगत कार्यक्रमतर्फ सम्पन्न हुन बाँकी झोलुङ्गे तथा ट्रेस पुलहरू सम्पन्न गर्ने र नयाँ स्थानहरूमा झोलुङ्गे पुल निर्माण कार्य अगाडि बढाई खोलानालाको कारण जनधनको क्षति न्यूनिकरण र आवतवाजत सहजीकरण गरिनेछ।
९८. गाउँपालिकाभिन्न सिंचाईका सम्भावना भएका क्षेत्रहरू पहिचान गरी पोखरी सिंचाई, स्प्रिङ्गल सिंचाई, सिंचाई आयोजना मार्फत सिंचाई सुविधा बढाई उत्पादन वृद्धिमा जोड दिइनेछ।
९९. सामाजिक, साँस्कृतिक तथा ऐतिहासिक पहिचान नमेटिने गरी ग्रामीण वस्तीलाई व्यवस्थित बसोबासयुक्त गतिशिल शहरमा रुपान्तरण गरिनेछ। शहरी विकास तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड स्थानीय परिवेशका आधारमा तर्जुमा गरी भवन निर्माण नक्सा पूर्वस्वीकृति कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ।
१००. एकीकृत, व्यवस्थित, वैज्ञानिक, सुरक्षित र हरित गाउँ शहर निर्माणको लागि कार्ययोजना बमोजिम हरित गाउँ निर्माण कार्यलाई निरन्तरता र विस्तार गरिनेछ। यस वर्ष कम्तिमा एउटा वडालाई वातावरणमैत्री वडाको मापदण्ड पालना गरी घोषणा गरिनेछ।

उपस्थित गाउँसभा सदस्यज्यूहरू,

१०१. राष्ट्रिय ग्रामीण तथा नवीकरणीय उर्जा कार्यक्रममार्फत निर्मित तथा निर्माणाधीन लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाहरूलाई मर्मत सम्भार र व्यवस्थित गरिनेछ। विद्युतको

पहुँच नपुगेका घरपरिवारलाई वैकल्पिक उर्जामार्फत सबै घरमा उज्यालो सुविधा पुऱ्याइनेछ।

१०२. थबाडखोला जलविद्युत आयोजनाको विस्तृत अध्ययन प्रतिवेदन तयार भएको छ । उक्त आयोजनालाई सार्वजनिक निजी साझेदारी अवधारणामार्फत कार्यान्वयन गर्न आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरी आम नागरिकको समेत लगानी र प्रतिफलमाथि अधिकार हुने गरी निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
१०३. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सबैले सूचना तथा सञ्चारको सहज पहुँच स्थापना गर्न सार्वजनिक संस्थान तथा निजी क्षेत्रको आगमनलाई प्रवर्द्धन, आपसी समन्वय र साझेदारी गरिनेछ ।
१०४. वन र आयआर्जनलाई अन्तरसम्बन्धित गर्ने खालका हरियो बार, वनस्पति बार, कृषि वन, निजी वन जस्ता कार्यक्रम ल्याइनेछ । नर्सरी निर्माण, डाले घाँस विस्तार, एक घर दश फलफूल विस्तार जस्ता कार्यक्रमबाट वन तथा बुट्यान क्षेत्रको वृद्धिमा टेवा पुऱ्याइनेछ ।
१०५. भौतिक पूर्वाधार निर्माणका कारण क्षतिपूर्तिस्वरूप सार्वजनिक पर्ती जग्गा, झाडी बुट्यान र वन नभएका क्षेत्रमा उपयोगी वृक्ष रोप्ने नीति ल्याइनेछ । जीवनका महत्वपूर्ण क्षणका अवसरमा बहुउपयोगी वृक्षारोपन गर्ने जीवन र वन कार्यक्रम गाउँ गाउँमा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
१०६. जलवायुमैत्री तथा वातावरणमैत्री पूर्वाधारमा जोड दिएर जैविक विविधताको संरक्षण, संवर्द्धन तथा जलवायु अनुकूलन मार्फत पर्यापर्यटनको प्रवर्द्धनका लागि कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ । वन क्षेत्रको वैज्ञानिक एवं दिगो व्यवस्थापन गरी वनजन्य उत्पादन अभिवृद्धिमा टेवा पुऱ्याइनेछ । सामुदायिक वन विकास कार्यक्रम,

निजी वन विकास कार्यक्रमलाई प्रभावकारी ढङ्गले संचालन गर्न सम्बन्धित सरकारी तथा गैरसरकारी कार्यालयहरूसँग समन्वय गरिनेछ।

१०७. ढल निकास तथा मुहान संरक्षणको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ। फोहोर व्यवस्थापनका लागि घरघरमा कुहिने र नकुहिने फोहोर वर्गीकरण गरी संकलन गर्ने कार्य कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ। सार्वजनिक स्थल र विद्यालयहरूमा शौचालय निर्माण र फोहर व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको निःशुल्क व्यवस्था गरिनेछ।

१०८. आफूले गरेको फोहरको व्यवस्थापन आफै गर्नुपर्ने अन्यथा व्यवस्थापनका लागि थप शुल्क व्यहोर्नुपर्ने नीति अवलम्बन्ध गरिनेछ। स्वच्छ खानेपानीमा सबैको पहुँच अभिवृद्धि गरिनुका साथै सरसफाई र फोहरमैला तथा ढल व्यवस्थापनमा विशेष ध्यान दिइनेछ। घना वस्तीहरूको ढल व्यवस्थापन सम्बन्धी आयोजना सञ्चालन गरिनेछ।

१०९. गाउँपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु अनुकूलन योजना मार्फत कुनै पनि प्राकृतिक तथा मानवीय कारणबाट हुन सक्ने जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्न, विपद् व्यवस्थापन क्षमतालाई अभिवृद्धि गर्नुका साथै पूर्व सूचना प्रणाली विकास तथा स्थापनामा जोड दिइनेछ। विपद् व्यवस्थापनका लागि वडास्तर र पालिकास्तरमा सञ्चालन हुने गरी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।

११०. हरेक निर्माण तथा पूर्वाधार विकासमा विपद् जोखिम आँकलन गरेर प्रकोप न्यूनिकरणका माध्यमबाट कार्यान्वयन गर्नुपर्ने नीति कार्यान्वयन गरिनेछ। स्थानीय आपतकालीन केन्द्रलाई झनै सशक्त र प्रभावकारी बनाइनेछ।

१११. पालिकामा हाल उपलब्ध जनशक्तिलाई उच्च मनोबलका साथ आफ्नो योग्यता र क्षमता भरपूर सदुपयोग गर्ने र क्षमता विकास गर्ने वातावरण मिलाइनेछ। कार्यालय

र जनशक्तिलाई साधन र स्रोतले सुसज्जित गराई गुणस्तरीय सेवा प्रवाहमा जोड दिइने छ।

११२. गाउँपालिकाको वित्तीय व्यवस्थापन क्षमता र जवाफदेहिता बढाउन ठोस कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ। जनप्रतिनिधिहरू र कर्मचारीको क्षमता अभिवृद्धि गरी सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई चुस्त, दुरुस्त र प्रभावकारी बनाउनुका साथै संगठन, जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको व्यवसायिकताका लागि प्रोत्साहन, प्रवर्द्धन र पुरस्कारका साथै तालिमको पनि व्यवस्था गरिनेछ।
११३. अन्य स्थानीय तह तथा संघसंस्थाहरूले गरेका राम्रा अभ्यासबाट ज्ञान आर्जन हुने खालका अध्ययन, भ्रमण कार्यक्रमहरू ल्याइनेछ। बजेट विनियोजन तथा योजना छनौटको दक्षता र खर्च गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ। सार्वजनिक खरिद प्रणालीलाई प्रतिस्पर्धी, पारदर्शी र गुणस्तरीय बनाउँदै लगिनेछ।
११४. संविधानले परिकल्पना गरेको समाजवादउन्मुख अर्थतन्त्र निर्माणका लागि दिगो आर्थिक वृद्धि हासिल गरी आर्थिक विकास र समृद्धिको चाहनालाई सार्थक तुल्याउन वडा, टोल र बस्तीस्तरबाट प्राथमिकताका साथ छनौट भएका तथा गाउँपालिकाले समेत उच्च प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गर्न खोजेका कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, ग्रामीण सडक, ऊर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत, सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसँग सम्बन्धित आयोजनाहरूको कार्यान्वयन क्षमता बढाउनुका साथै प्रभावकारी र जवाफदेही अनुगमनको व्यवस्था गरिनेछ।
११५. स्थानीय तहको न्यायिक निरूपण र मेलमिलाप प्रवर्द्धन गर्न, पीडितलाई न्याय दिलाई सामाजिक मेलमिलाप कायम गर्न न्यायिक समिति तथा मेलमिलाप केन्द्रहरूको सुदृढीकरणमा जोड दिइनेछ।

उपस्थित गाउँसभा सदस्यज्यूहरु,

११६. सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत अनुशासनप्रति प्रतिबद्ध, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, प्रविधियुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै लगिनेछ। जनताको नजिकमा सरकारको अनुभूति दिलाउन वडा कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवा प्रवाहलाई चुस्त दुरुस्त र प्रभावकारी बनाइनेछ।
११७. वार्षिक खरिद योजना तथा खरिद गुरुयोजना बमोजिम सार्वजनिक खरिद प्रणालीलाई चुस्त दुरुस्त र सुशासनयुक्त बनाइनेछ। वित्तीय सुशासन कायम गर्न आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप मजबुद बनाइनेछ। आन्तरिक लेखापरीक्षणलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।
११८. वडा कार्यालयबाट हुने गरेका सार्वजनिक सेवा प्रवाह तथा विकास निर्माण सम्बन्धि कार्यको मासिक रूपमा प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ। साप्ताहिक गतिविधि, मासिक बुलेटिनमार्फत सार्वजनिक सेवा प्रवाह र गाउँपालिकाको गतिविधि बारे आम नागरिकलाई सुसूचित गरिनेछ।
११९. अभिलेख व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउँदै महत्वपूर्ण तथ्याङ्कको भण्डारणका लागि स्थापित सर्भरमा डिजिटल कन्टेन्ट सुरक्षित गरी राखिनेछ। गाउँपालिकाका सबै प्रकारका आधारभूत सूचनाहरु सूचना तथा अभिलेख केन्द्रमा उपलब्ध हुने र सामाग्रीहरु सूचना केन्द्रमा अध्ययन गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइनेछ।
१२०. गाउँपालिका र अन्तर्गतका कार्यालयहरुमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित सेवा प्रवाहको पूर्वाधार तय गरी डिजिटल गाउँपालिकामा रूपान्तरण योजना अगाडि बढाइनेछ। सूचना तथा अभिलेख केन्द्रलाई सुदृढीकरण गरी विज्ञान-प्रविधि, अध्ययन-अनुसन्धान तथा विकास, सीप तथा सीपमूलक तालिमको नियमन, डिजिटल साक्षरताका

साथै मिडिया साक्षरता कार्यक्रम तथा डिजिटल अभिलेखीकरण कार्यक्रममार्फत विद्युतीय सरकारको अवधारणामा टेवा पुऱ्याइनेछ ।

१२१. विद्यालयहरुमा अडियो भिडियो, सूचना तथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित पस्तकालय तथा कक्षा निर्माणमा जोड दिइनेछ । एजुकेशन पोर्टल निर्माण गरी आफनै डिजिटल कन्टेन्ट निर्माण तथा प्रकाशन गरिनेछ ।
१२२. सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता प्रणाली सुदृढीकरण आयोजना अन्तर्गत वडा कार्यालयहरुमा कम्प्युटर, प्रिन्टरको व्यवस्था गरी व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थापनलाई सूचना प्रणालीमा आवद्ध गरिनेछ ।
१२३. मासिक तथा साप्ताहिक बुलेटिन प्रकाशन, रेडियो कार्यक्रममार्फत आम नागरिकको सूचनाको हकलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ । स्वतः प्रकाशन, मासिक, चौमासिक तथा वार्षिक खर्च तथा प्रगतिको सार्वजनिकीकरण, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण, सार्वजनिक परिक्षण, व्यवस्थापन परिक्षण, गुनासो व्यवस्थापनमा उपयुक्त विधि र पद्धति बमोजिम कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१२४. कुनै पनि सरकारी, गैरसरकारी संघसंस्था, निकाय, क्षेत्र, विषयगत कार्यालयले गाउँपालिकाभिन्न आयोजना, कार्यक्रम संचालन गर्नुपूर्व गाउँपालिकाको स्वीकृति लिने, गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम अनुरूप आयोजना वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई कडाईका साथ लागू गरिनेछ । ती निकायका बजेट तथा कार्यक्रम गाउँपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रमसँग दोहोरिन नदिन वार्षिक विकास कार्यक्रममा आवद्ध हुने गरी सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

अन्त्यमा, संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक नेपालको संविधानमा भएको व्यवस्था बमोजिम स्थानीय तहको सरकारको हैसियतले व्यवस्थापकीय, कार्यपालिकीय तथा न्यायिक अधिकार

कार्यान्वयनको अभ्यास गर्दै चालु आर्थिक वर्षको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम सफल पार्न सहयोग पुऱ्याएर आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभामा प्रस्तुत गर्ने सुअवसर प्रदान गर्नुभएकोमा गाउँसभाका सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरु, गाउँपालिकाबासी, नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, सबै राजनीतिक दल, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, नागरिक समाज, सञ्चार जगत तथा सम्पूर्ण सरोकारवाला पक्षहरुमा हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। धन्यवाद !

रामसुर बुढा मगर

अध्यक्ष